

A ROMÁNIAI MAGYAR ROCKZENEI IRODALOM KILOMÉTERKÖVE

Zilahi Csaba: *Erdélyi MagyaRock 1970–2010. Újságcikkek, interjúk, tények és vélemények az erdélyi magyar rockzenekarokról*

■ A címben szereplő körülírása a bemutatandó kötetnek a legelső dolog, ami eszembe jutott amellet, ami már inkább megállapítászerű felkiáltás: végre megjelent! Ugyanis a romániai magyar rockzene valahol a történelmi idők mostohagyermekéként soha nem kapott elegendő reflektorfényt. A kommunizmus időszakában nemzetiségi jellegéből fakadóan (de a műfaj úgy általában) abszolút nem tartozott a támogatott zenei irányzatok közé, a rendszerváltást követően pedig a piacgazdaság megjelenésével, az addig kitiltott nyugati és magyarországi előadók dömpingjében csendes árnyéka maradt a zenei fősodornak. Holott igenis hangsúlyosan létezett, és továbbra is létezik, minőségben pedig legfeljebb a marketing hiányából fakadó hiányságról beszélhetünk, mintsem hangszerelésbeli vagy szövegvilági gyengeségekről. Persze a mostoha rendszerek és pénzügyi keretek mellett egyéb tényezők is mellőzésre kényszerítették a műfajt: politikai rendszertől függetlenül az erdélyi magyar zenei világot a magyarországihoz viszonyítva soha nem az aktuális zenei trend jellemezte, hanem a történelmi idők által konzervált lenyomata egy letűnt kornak. Így történetelt, hogy a zenei lázadás magyarországi viszonyaival szemben Erdélyben nem a Metropol vagy a Garabonciás együttesek vagy akár Márkus János ketős beszéden alapuló proteszt-songjai jutnak eszünkbe első körben, hanem mondjuk a Magyarországon is népsze-

rű táncházmozgalom és az abból kifejlődő csoportosulások.

A fenti történelmi bevezetőre mindössze azért volt szükség, hogy kellőképpen rá lehessen világítani Zilahi Csaba könyvének fontosságára. Habár „mindössze” 92 együttes kerül megemlítésre kisebb-nagyobb mértékben Zilahi könyvében az 1970–2010 közötti időszakból, alsó becslések szerint minimum néhány százra tehető azon profi, félprofi, amatőr és garázszenészek száma, akik a kérészéletű próbálkozásoktól a több évtizedes zenei aktivitásig színesítették a romániai magyar rockzenei életet.¹ Sajnálatos módon a romániai magyar könnyűzenei élet gazdag mivolta ellenére borzasztóan marginalizált a „globális” magyar és román rocktörténetírás fősodrához képest. Ez részben érthető, mivel a magyarországi rocktörténeti összefoglalók az országhatáron belüli eseményekre koncentrálnak. Ezzel szemben a romániai rocktörténetírás szintén gyerekcipőben jár, ennek ellenére vannak üdítő kivételek, ahol a romániai magyar zenekarok (vagy etnikailag vegyes összetételű együttesek, hiszen ebből is akad jó néhány) is helyet kaptak, reprezentativitásukhoz képest kedvező arányban (itt elsősorban Nelu Stratone² és Mimo Obradov³ munkáit emelném ki). S noha születtek már együttesek működését feldolgozó kiadványok (mint Józsa Erika Metropol-sztorija⁴ vagy Sarány István könyve a Garabonciás együttesről⁵ stb.), történelmi szempont-

ból kevés kísérlet történt igazi számvetésre. Ezen munka elkezdését szolgálja Zilahi Csaba könyve, amely a bevallott teljesség igénye nélkül tart mustrát egy közel negyvenéves időszakról saját gazdag gyűjteményén keresztül.

Zilahi Csaba több mint harminc éve, rögtön a rendszerváltást követően, lett a Kolozsvári Rádió magyar szerkesztőségének munkatársa. Emellett számos helyi és magyarországi lapban közölt interjúkat, koncertbeszámolókat, lemezismertetőket. Munkáját nem csupán kötelességből végezte, hiszen diákévei alatt a koncertlátogatások mellett gitárt és mikrofont ragadva a Fáraó és Echo Rock Band amatőr diákzenekarban játszott feldolgozásokat. Így mondhatni hozzáértő „krónikás-ként” gyűjtötte össze sajtóbeszámolóként a kötete derékhadát képező anyagot. A műfajukat tekintve ezek riportok, beszámolók, interjúk és rövidebb leírások.

A kötet tartalmát két részre lehet tagolni: az első mintegy ötven oldalon a rendszerváltás előtti zenekarokról szóló összefoglalókat olvashatjuk, ezt követően pedig földrajzi megoszlás szerint a kolozsvári, a marosvásárhelyi, a székelyföldi (külön Udvarhely, Csík, Gyergyó és Háromszék), valamint a szilágysági, bánági és partiumi együttesek és történetek olvashatóak. A földrajzi felosztáson belül szintén a kronologikusság érvényesül, szigorúan a kétezres évek végével bezárólag. A kötet műfaját is nehéz lenne pontosan behatárolni, a szerző szerint „kevesebb és több is, mint egy könnyűzenei lexikon”. Nem szigorúan vett rocktörténeti munka, viszont nem is akar az lenni. Ugyanis lexikonszerűvé teszik azon együttesadatok, amelyek szócikk-szerűen a legfontosabb alapadatokat tartalmazzák: együttes alakulása és aktív időszaka, az alapító tagok és a további tagcserék felsorolása, diszkográfia, valamint az együttes életében fontosabb koncertek, események. Ami a forrásokat illeti, ezek az információk leggyakrabban maguktól a bemutatott együttesektől származnak, a kiegészítő

anyagok pedig a szerző mintegy harmincéves újságírói munkásságának válogatása alapján álltak össze. S bár a kötetben ez kevésbé van körvonalazva, a szerző gyakorlatilag azon újságírói hagyományt folytatja, amely a lehetőségekhez mérten már a szocializmus éveiben is létezett: a televízió révén Boros Zoltán, a rádióban Borbély Zoltán és Porzsolt Viktor, valamint a sajtóban (többnyire a *Művelődés*, az *Iffjúmunkás* és ritkábban havi- és napilapok különféle rovataiban) Boros Zoltán, Cseke Gábor, H. Szabó Gyula, Csutak István és mások voltak a szerző „elődei”. Sajnos az ő munkásságuk ezúttal nem került bemutatásra, mivel a szerző saját kútfőből táplálkozva merítette forrásanyagát, viszont ily módon az 1970–1990 közötti időszak arányaiban kevesebb „teret” kapott a kötetben, mint az azt követő húsz év együttesei, eseményei. Ugyanakkor a szerző által megjelölt földrajzi behatárolást véleményem szerint tágítani lehetne, ugyanis Zilahi Csaba könyvében elsősorban az „erdélyi magyar” rockzenei életről beszél, holott nagyon sok esetben „Erdély” egyébként is képlékeny határsávjait túlhaladó jelenségekről olvashatunk a könyvben. Elég, ha csupán a jelentősebb romániai fesztiválokról, a tengerparti és fővárosi koncertekről beszélünk, melyek szervesen a romániai magyar rockzenei élethez tartoztak, és talán mai napig is tartoznak. Természetesen a nyelvi behatároltság Erdély-centrikussá tette a legtöbb együttes működési területét, viszont ugyanakkor a szocializmus éveiben a legtöbb videó- és hangfelvételt mégiscsak Bukarestben rögzítették és sugározták.

Minden hibájával és hiányosságával együtt mégis azt gondolom, hogy Zilahi Csaba könyvének örülni lehet. Öröm a jövődöbéli rocktörténeti kutatók számára, hogy egy ilyen gazdag adattár áll rendelkezésre, amely kiindulópontul jelenthet az elmélyülés felé. Ugyanakkor ez egyben a felzárkózás kezdetét is jelenti az immár igencsak gazdagnak mondható nyugati és magyarországi rocktörténeti irodalomhoz.

Utóbbi már a szocializmus éveiben elkezdte kiadni lexikonszerű gyűjteményeit, újságírói reflexióit, illetve az elmúlt évtizedekben professzionalizálódott. Gazdag képanyagával és az Exit Kiadó jóvoltából keménykötésben megjelenő igényes tállalásával nem kétséges, hogy Zilahi Csaba számára az el-

sődleges mintát a legendás szerzőpáros, Jávorszky–Sebők *A magyarrock története* című sorozata adta (minthogy ennek címét is parafrázálja). Remélhetőleg Zilahi Csaba könyve is idővel sorozattá bővül, az első lépések megvanak, a munka tehát elkezdődött.

Fodor János

■ JEGYZETEK

1. Boros Zoltán 679 magyar nyelvű könnyűzenei felvételt számolt össze „csupán” a szocialista időszakból. Lásd: Boros Zoltán: Erdélyi magyar könnyűzene a hetvenes években. <http://www.boroszoltan.ro/art.htm?grp=7&cat=45&art=201>. Letöltve: 2023. 04. 12.
2. Nelu Stratone: *Rock sub seceră și ciocan*. Hyperliteratura, Buc., 2017.; Uő: *Rock în timpuri noi. Istoria rockului românesc – vol. II. 1990–2000*. Hyperliteratura, Buc., 2018.
3. Mimo Obradov: *Peste Rock și după Roll*. Brumar, Timișoara, ed. II 2022.
4. Józsa Erika: *Beat nemzedék: a Metropol-sztori*. ARTprinter, Sepsiszentgyörgy, 2018.
5. Sarány István: *Garabonciások*. Kriterion, Kvár, 2018.

